

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto, 12.9.2023

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön lausuntopyyntö VN/20569/2023

Sosiaalityöntekijöiden seura jättää lausunnon koskien hallituksen esityksessä ehdotettua lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskua kahdella vuodella. Sosiaalityöntekijöiden seura ei pidä hallituksen esitystä tältä osin kannatettavana.

Jälkihuollon työskentely on erityisosaamista vaativaa työtä ja asiakaskunnan palvelutarve eroaa niistä nuorista, jotka eivät ole olleet kodin ulkopuolelle sijoitettuina (esim. Ristikari ym. 2016 & 2018). Jälkihuollon asiakaskuntaan kuuluvien nuorten tarve pitkäkestoiselle ja vankalle tuelle perustelee erillisen jälkihuollon sosiaalityön tarvetta. Nuoret aikuiset muodostavat omaa identiteettiään ja ikävaiheeseen kuuluu oman lapsuuden ja nuoruuden jäsentäminen. Jotta nuoria voidaan tukea tässä, on tärkeää, että jälkihuolto on nimenomaan lastensuojelua ja jälkihuollossa on ymmärrystä sijaishuollosta lasten kasvuympäristönä. Edellisen ikärajan muutoksen myötä jälkihuollon erityisosaamisen keskittyminen omiin tiimeihin ja työn kehittäminen on päässyt hyvinvointialueilla vasta käyntiin.

Suhdeperustainen jälkihuoltotyö perustuu luottamukseen asiakkaan ja työntekijän välillä. Työntekijän vaihtuminen on siksi aina riski palvelun katkeamiselle, tai vähintäänkin hidaste tuen tarpeeseen vastaamisessa. Pidempään jatkuvalla jälkihuollolla on enemmän aikaa tavoittaa niitä nuoria, jotka havahtuvat tuen tarpeeseen vasta myöhemmin, ja myös enemmän aikaa työskennellä

asiakkaiden kanssa. Työntekijöiden kokemuksen mukaan tällöin asiakkaita todennäköisemmin pystytään tukemaan niin, että asiakkuutta ei ole tarvetta siirtää aikuissosiaalityöhön.

Eduskuntapuolueet ovat sitoutuneet kansalliseen lapsistrategiaan, jonka keskeisenä tavoitteena on luoda kestävä, johdonmukainen ja pitkäjänteinen pohja kansalliselle lapsi- ja perhepolitiikalle (Lapsistrategia, 2021). Laadukas jälkihuolto on osa lapsistrategian toteuttamista. Hallituksen esityksen muutos kaventaisi heikommassa asemassa olevien nuorten subjektiivista oikeutta palveluihin, mikä ei näkemyksemme mukaan edusta pitkäjänteistä ja johdonmukaista lapsi- ja perhepolitiikkaa.

Lisäksi on huomioitava, että ennaltaehkäisevänä palveluna jälkihuollolla on tärkeä rooli myös sosiaalisten ongelmien sukupolvelta toiselle siirtymisen ehkäisemisessä, sillä tutkimusten mukaan jälkihuollon asiakkaat saavat lapsia muuta ikäluokkaa nuorempina (esim Ristikari ym. 2016 & 2018). On tärkeää, että näiden perheiden kanssa työskentelevät lastensuojeluun erikoistuneet työntekijät.

Jälkihuollon järjestämisen tavan ja ikärajan tulee perustua tutkimustietoon. Koska ensimmäinen ikäluokka, jota jälkihuollon ikärajan nosto koski, ovat vuonna 1999 syntyneet ja 25 vuotta ensi vuonna täyttävät nuoret, ikärajan noston vaikutuksia ei ole vielä ehditty riittävästi tutkimaan. Jo kerätyt nuorten kokemukset viittaavat kuitenkin säännönmukaisesti siihen, että ikärajan nostaminen oli tarpeen (Reito, 2023). Näemme tärkeänä, että jälkihuollon ikärajaa arvioidaan tutkimustietoon perustuen. Tämä olisi luontevaa tehdä lastensuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Ikärajan muutoksen taloudellisia vaikutuksia koskien tulee myös tehdä kattava vaikutustenarviointi.

Kunnioittaen

Sosiaalityöntekijöiden seura ry

Helsingissä, 12.9.2023

Lähteet:

- Lapsistrategia (2021) Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavilla: <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2021/04/lapsistrategia-FIN.pdf>
- Reito, L. (2023) Kulje rinnalla, auta eteenpäin, ja osoite että välität - mitä nuoret kertovat jälkihuollosta ja toivovat sen tulevaisuudelta? Lapsistrategia ja Aspa. Saatavilla: https://www.aspa.fi/wp-content/uploads/2023/05/Lapsistrategia_jalkihuoltoselvitys.pdf
- Tiina Ristikari, Liisa Törmäkangas, Aino Lappi, Pasi Haapakorva, Tomi Kiilakoski, Marko Merikukka, Ari Hautakoski, Elina Pekkarinen, Mika Gissler. Suomi nuorten kasvuympäristönä. 25 ikävuoden

seuranta vuonna 1987 Suomessa syntyneistä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja Nuorisotutkimusverkosto. Raportti 9/2016. 112 sivua. Helsinki 2016.

- Tiina Ristikari, Markus Keski-Säntti, Elina Sutela, Pasi Haapakorva, Tomi Kiilakoski, Elina Pekkarinen, Antti Kääriälä, Mikko Aaltonen, Tiina Huotari, Marko Merikukka, Jarmo Salo, Aapo Juutinen, Anna Pesonen-Smith ja Mika Gissler. Suomi lasten kasvuympäristönä. Kahdeksantoista vuoden seuranta vuonna 1997 syntyneistä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 7/2018.

Kotisaari Tuuli
Sosiaalityöntekijöiden seura ry